

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева

Университет по библиотекознание и информационни технологии

за дисертационен труд на тема:

ИНТЕГРИРАНЕ НА КОЛЕКЦИИ ОТ ДИГИТАЛНИ ОБЕКТИ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ЧРЕЗ ОБЛАЧНИ ТЕХНОЛОГИИ

за придобиване на научната и образователна степен „ДОКТОР“ в научната област

„Обществени науки“, професионално направление

3.5 „Обществени комуникации и информационни науки“

НА ГЕОРГИ МЕТОДИЕВ ПЕТРОВ

докторант в Катедра "Библиотекознание, научна информация и културна политика",

Философски факултет, Софийски университет "Св. Климент Охридски"

научен ръководител проф. д.н. Цветанка Панчева

Данни за докторанта и докторантурата. Докторантът Георги Петров е зачислен в докторантура в задочна форма на управление към Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ през 2017 г.

Дисертационният труд е подготвен за защита в определените срокове от ЗРАС. Представената професионална биография на докторанта показва високата му ерудираност по проблемите на българските читалища, компютърната грамотност за различни аудитории, задълбочени познания в областта на компютърните технологии, както и лидерски качества. Посочените пет публикации на кандидата, от които една в съавторство с научния ръководител, съответстват по съдържание на темата на дисертацията и са представени на национални и международни научни форуми, както и в профилирани по темата на дисертацията издания.

Данни за дисертацията. Съдържанието на дисертацията съответства на формулираната тема. В раздел „Обхват и методология на изследването“, докторантът очертава полето на изследванията, ограниченията и приложимостта на резултатите: „Разглежда се само дигитализацията на движимото и нематериалното културно наследство. В дисертационния труд сме се ограничили до разглеждане на данни от собствени емпирични изследвания и публично достъпна информация. Изследва се

актуалната ситуация към момента на изготвяне на дисертационния труд, като за нормативната база и провежданите политики обхватът е след 2000 г.“

Основни части н дисертацията. Дисертацията е структурирана в увод, четири глави, заключение, библиография, списък на използваните интернет източници и приложения. В Увода се представят концепцията на дисертационното изследване, обектът, предметът, целта и задачите на изследването, две работни хипотези, обосновава се актуалността и значимостта на изследването, както и неговият обхват и методология на изследването. В Първа глава се описват облачните технологии и услуги и използването им в процесите по дигитализация и опазване на културно наследство в институциите на паметта. В пет подточки се дефинират основните понятия в сферата на облачните технологии и услуги, техните характеристики, структура, функционални модели. Във втория раздел се представя обектът на изследването, като се дават определения на основни понятия в областта на дигитализацията: дигитални обекти и колекции, дава се класификация на видовете културно наследство, докторантът определя и граници на приложимост на понятията, възприети в дисертационния труд.

В третия подраздел са описани добри практики от приложението на модели за интегриране на колекции от дигитални обекти на културното наследство чрез облачни технологии от Европа и Нова Зеландия. В четвъртия подраздел са описани също добри практики на приложения на "Матрица на нивата на цифрово съхранение" като модел за дълготрайно опазване на дигитализираните колекции от обекти на културното наследство. В направените изводи се обобщават резултатите от теоретичния анализ на облачните технологии и приложението им в дигитализацията на обекти на културното наследство, като се очертават три основни акцента: успешното приложение на облачни технологии и услуги за интегриране на колекции на културното наследство, подкрепено от добрите практики в света; липсата на единство в терминологията в сферата на дигитализацията на обекти от културното наследство; липсата на единна методика в областта на дигитализацията и опазването на културното наследство в нашата страна.

Във Втора глава в два подраздела систематизирано се представят нормативната рамка и политики за дигитализация на културното наследство в България и в Европейския съюз. В анализа на законовата и регулаторна база за опазване на културното наследство са извлечени и систематизирани текстове от Конституцията на Р България и от четирите закона, в които се третираат въпросите за културното наследство и неговото опазване, както и релевантни на тях наредби, правилници и ратифицирани конвенции с

международни институции (ЮНЕСКО), по международни договорености на българските институции на културното наследство.

За Европа са представени накратко мерките на ЕС за опазване на културното наследство и неговата дигитализация, посочена като един от трите приоритети след 2000 г. (Рамковите програми FP6, FP7). Описани са в систематизирано изложение основни положения от Договора на ЕС, както и основните програми и инициативи (Европеана, i2010: digital libraries), подробно в хронологичен план са описани основните етапи от развитието на стратегиите на ЕС и тяхното осъществяване с осигуряването на подкрепящи хоризонтални програми, инициативи, мерки и най-вече – финансиране. В хронологичен обхват 2001 – 2020 г. подробно са описани надгражданията и допълненията към стратегията за превръщането на културното наследство на Европа като основен стратегически ресурс за устойчива Европа и създаване на условия за неговото интегриране в икономическите и социалните политики с цел постигане на икономически ползи. Докторантът последователно извежда текстове от европейските програми за култура на ЕК през последните 3 години, в които се извежда дигитализацията като водещ фактор за увеличаване на ефективността на въздействията по предприетите мерки за повишаване на творческия потенциал на хората, включително и чрез оптимизирането на взаимодействието между културата, образованието, бизнеса. Описани са и основните инициативи в новата програма за управление на културата от 2018 г. и определените в нея пет основни стълба, в които е включена дигитализацията и въвеждането на интелигентни технологии в опазването и управлението на културното наследство. Описани са и Директивите на ЕС за защита на авторските и сродните му права, както и възможностите, които предоставя технологичният напредък в тяхното прилагане с цел опазване на дигиталните колекции на културното наследство. Представена е и последната програма „Цифрова Европа“ (2021 – 2027г.), както и актуалната визия за дигитална трансформация на Европа до 2030 г. В изводите към Втора глава се обобщават резултатите от изследването, които потвърждават направените изводи в Първа глава за липса на единна стратегия и методика за дигитализация на колекциите на културното наследство, а също и за ограничения достъп на гражданите на нашата страна до колекциите. Подчертана е ролята на ЕС и предприетите реални действия за ускоряване на процеса на дигитализация на културното наследство, включително и в последните програми по възприетите стратегии до 2030 г. В Трета глава се представя изследване на практиките за дигитализация на колекции от обекти на движимото и нематериалното културно наследство в България. Подборно е представено

анкетното проучване, осъществено от докторанта, в съответствие с поставените задачи на дисертационното изследване. Подробно е описана хронологията, методологията, обхвата, работната хипотеза, инструментариума на изследването. Представени са участващите институции – библиотеки, музеи, архиви. Резултатите от изследването са представени в графичен и в табличен вид, анализирани и оценени по определени показатели: вид институции, вид на дигитализираните обекти на движимото и нематериалното културно наследство (определени съгласно Закона за културното наследство). Направен е количествен и категориален анализ на резултатите от обработката на данните за дигитализираните обекти на културното наследство по видове институции. Направена е оценка на риска от загуба на някои видове културно наследство. Оценени са и прилаганите процедури за дигитализация на културното наследство от гледна точка на прилагани методики и документиране на процесите по видове институции, подробно са представени за библиотеки и музеи. Направена е оценка и на достъпността на ресурсите и кадровото осигуряване на процеса по дигитализация. Дадена е количествена оценка на реализираните проекти – по видове финансиране (ЕС, национални, регионални, вътрешни проекти). В изводите към главата се прави обективна оценка за напредъка в дигитализирането на обектите на културното наследство през последните 10 години, като е направена класация по видове институции на базата на броя на дигитализираните обекти: архиви, библиотеки, музеи. Направената констатация за кооперирането на институции, съхраняващи еднакви видове обекти на културното наследство, се основава на извършения анализ на реализираните проекти и резултатите от тях, подкрепени от количествената оценка на броя на дигитализираните обекти. Същевременно недостатъчното навлизане на облачните технологии за интегриране на дигитализираните колекции от институциите се констатира от докторанта на базата на резултатите от анкетното проучване, което дава основание за извода за недостатъчно подготвени специалисти за използване на новото поколение технологии. В Четвърта глава е предложен модел за интегриране на колекции от дигитални обекти на културното наследство в България чрез облачни технологии. В модела се предвижда централизирано управление на процесите по дигитализация на национално равнище, както и локално коопериране на институции. Моделът обхваща осъществяваните дейности в четири области, които са взаимосвързани. Обосновава се необходимостта от създаването на специализирана административна структура - Агенция, която да управлява на национално равнище процесите по управление, опазване и осигуряване на достъп до дигитализираните обекти на културното наследство. Подробно е описан

административния модел на Агенцията. В последните два раздела на Четвърта глава са представени конкретните процедури за обхващане на дейността на институциите на културното наследство, синхронизирането и управлението на процесите на дигитализация и интегрирането на дигиталните колекции в облачни технологии. В изводите към главата се обосновава отново необходимостта от създаване на структура на национално равнище, която да управлява процесите на дигитализация и да стимулира въвеждането на новите технологии. В Заключението се обобщават резултатите от цялостното дисертационно изследване, в синтезиран вид са представени и направените изводи към всяка глава, които аргументират изпълнението на задачите на изследването и подкрепят хипотезата на докторанта за значението на облачните технологии за опазването и осигуряването на достъп до дигитализираните обекти на културното наследство. Извършеното дисертационно изследване показва освен задълбочени познания и професионален опит на докторанта в областта на дигитализация на културното наследство, също и ерудираност по отношение на законодателната база, регламентираща дейностите и процесите на дигитализация както на национално равнище, така и за ЕС. Детайлното познаване на документацията, отразяваща стратегиите, конкретизирани в рамковите програми, инициативи и директиви на ЕК по темата дигитализация, позволява извършването на задълбочен анализ и обосноваване на предложения модел за управление на процесите на национално равнище, синхронизирано с актуалните стратегии и съответно програми на ЕС. Емпиричното изследване е извършено добросъвестно, за обработката на данните са използвани софтуерни приложения, резултатите са графично представени, което повишава илюстративността на текста.

Използваните методи за изследване съответстват на обекта и предмета, приложени са целесъобразно.

Бележки и препоръки: Текстът се нуждае от техническа редакция – правописни и стилови грешки, които биха се избегнали с използване на съответен софтуер. Някои от термините са неподходящо преведени от оригиналните източници на английски език (Напр. „Много добра еластичност“ „Грижливо измервана услуга“ могат да се заменят с по-подходящ превод, с. 14).

При дефинирането на основните понятия в областта на дигитализация в текста е допуснато многократно смесване с термина „цифров“, което е синоним, но преведен на руски език: „Цифрово родени“ – „дигитално родени“ (с. 26 – 31). Във Втора глава е

допусната известна разточителност в проследяване на нормативната рамка за дигитализация на културното наследство у нас и в ЕС.

За цитирането и библиографските описания са спазени стандартите за представяне на резултати от научно изследване.

Авторефератът представя точно съдържанието на дисертационния труд, което докторантът е синтезирал и обобщил в основни акценти резултатите във всяка глава. Оформен е в съответствие с възприетата структура.

Публикациите са по темата на дисертацията и представят проведените проучвания, които са използвани за оформяне на резултатите в дисертационния труд.

Научни и научно-приложни приноси. Формулираните приноси са аргументирани от резултатите на дисертационното изследване. Като отделен научно-приложен принос може да се отдели от първия научен принос разработения нов национален модел за интегриране на колекции от дигитални обекти на културното наследство.

Допълнителен приложен принос е използването на дисертационното изследване като учебен ресурс в обучението на студенти и докторанти в областта на дигитализацията на културното наследство с използването на облачни технологии.

Препоръчвам след подходящо преработване според изискванията за оформяне на монография, дисертационният труд да бъде публикуван.

Заклучение. Въз основа на изложените аргументи, предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР“ по „Книгознание, библиотекознание и библиография“ в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки на Георги Методиев Петров.

15.09.2021 г.

Подпис: